

KADERNOTA JEUGD EN ONDERWIJS | 2017-2020

Stadhuis, Bogaardplein 15
Postbus 5305, 2280 HH
Telefoon (070) 326 19 91
stadhuis@rijswijk.nl
www.rijswijk.nl

Voorwoord

Voor u ligt de kadernota Jeugd- en onderwijsbeleid 2017-2020. In deze nota geven wij de visie en uitvoeringsrichting voor de komende vier jaar weer.

Met groot genoegen kunnen wij u aangegeven dat het een visie en uitvoeringsrichting betreft die gedragen wordt door alle betrokken partners. Afgelopen maanden is met behulp van input, kennis en expertise van deze partners gewerkt aan voorliggende nota en is het stuk uitgegroeid tot een ambitieus kader wat diverse handvatten biedt om samen met alle betrokkenen tot concrete uitvoering over te gaan. Onze dank richting de partners is groot en wij zien uit naar een mooie voortzetting van deze constructieve samenwerking.

Zoals u in de kadernota kunt lezen, gaan we grotendeels door op de reeds ingezette weg rondom het jeugd- en onderwijsbeleid. Daar waar zaken goed gaan, de samenwerking goed verloopt en de resultaten positief zijn, is het onnodig om grote veranderingen door te voeren. Dit neemt niet weg dat wijzigingen of het verleggen van prioriteiten soms nodig zijn als gevolg van veranderende wetgeving of trends die we zien ontstaan in de maatschappij.

Concreet betekent dit dat we de komende jaren de focus verleggen naar onder andere een betere borging van preventief jeugdbeleid en de vroegtijdige, brede ontwikkeling van jeugdigen. Uit onderzoek blijkt dat een vroege goede start en goede monitoring lonen. Hier liggen wat ons betreft dan ook kansen met een grote spin-off naar de ontwikkeling van jeugdigen. Samenwerking tussen de verschillende partners, het spreken van één taal, korte lijnen en een sluitend stelsel van voorzieningen zijn hierbij cruciaal en voorwaardelijk voor het kunnen bereiken van deze doelstelling.

Daarnaast willen we de jeugdigen meer betrekken bij de uitvoering. De stem van de jeugdigen is waardevol. We willen een grotere betrokkenheid creëren en nog beter in beeld krijgen wat hun wensen en behoeften zijn.

Tot slot zijn we van mening dat een integrale aanpak op alle onderwerpen binnen het jeugd- en onderwijsbeleid noodzakelijk is. Dit vraagt zowel intern in de gemeentelijke organisatie, als ook extern van alle diverse partners, afstemming en het versterken van de eigen kracht door breder te kijken dan alleen de eigen visie. Vraagstukken rondom ontwikkelings- en/of taalachterstanden zijn niet alleen te relateren aan educatie, maar vragen ook aandacht voor participatie in de samenleving of persoonlijke ontwikkeling. Doorgaande leerlijnen zijn niet alleen belangrijk voor het behalen van een startkwalificatie, maar hebben ook een effect op de sociale context waarbinnen een jeugdige zich bevindt en gedraagt, nu en in de toekomst.

Eén ding wat niet is gewijzigd en wat ook komende jaren het belangrijkste uitgangspunt is voor het jeugd- en onderwijsbeleid, de jeugdige staat centraal!

Met vriendelijke groet,

Nicole Dierdorp
Wethouder Financiën en Onderwijs

Marloes Borsboom
Wethouder Jeugd en Participatie,
Duurzaamheid en Cultuur

Samenvatting

Ambitie

De jeugdige staat centraal. Hiervan uitgaande ervaren de gemeente Rijswijk en betrokken personen, partijen en instellingen een gezamenlijke verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en het laten opgroeien van alle jeugdigen in Rijswijk tot verantwoordelijke, zelfstandige, zelfredzame en maatschappelijk betrokken volwassenen. Waar nodig is er ondersteuning, niemand wordt aan zijn lot overgelaten en iedereen krijgt een kans in de Rijswijkse samenleving. Voor alle jeugdigen betekent dit dat er een passend aanbod is als het gaat om participatie, welbevinden, de persoonlijke ontwikkeling, educatie en preventie.

Visie

Opvoeding is primair een taak van ouders/verzorgers, waarbij de lokale overheid samen met haar maatschappelijke partners een faciliterende taak heeft om de juiste voorwaarden te scheppen. Fysieke, emotionele en sociale veiligheid is voor een jeugdige een essentiële basis. Het aanbod van algemene basis- en diverse specifieke voorzieningen stelt ouders in staat hun opvoedende taak in te vullen. Gemeente Rijswijk heeft de ambitie om afstemming tussen al deze voorzieningen te verbeteren met als doel om ook die jeugdigen en hun ouders die in een minder optimale opgroei- en opvoedsituatie verkeren, efficiënt en effectief te ondersteunen.

Vijf centrale thema's scherpen de visie van het jeugd- en onderwijsbeleid verder aan:

Participatie

Jeugdparticipatie betekent het actief meedoen en meebeslissen van jeugdigen. Het is een manier om talenten, vaardigheden en competenties te ontwikkelen en een concrete, betekenisvolle en gewaardeerde bijdrage te leveren aan de maatschappij.

Welbevinden

Investerings in een positieve opvoeding, succesvolle schoolloopbaan en brede ontwikkeling van jeugdigen zijn het fundament voor hun welzijn, economische zelfstandigheid en democratisch burgerschap. Een doorlopende ontwikkeling omvat de sociale context waarbinnen de jeugdige zich bevindt. Mogelijke belemmerende knelpunten die een jeugdige hierin kan ervaren vragen om een continue aandacht van alle betrokken partners.

Persoonlijke ontwikkeling

Begaafdheid of talent is een bijzonder goed ontwikkelde eigenschap van een persoon. Persoonlijke ontwikkeling is het fysieke en geestelijke vermogen om een eigen talent te ontdekken en vervolgens door te ontwikkelen, wat bijdraagt aan het zijn van een zelfstandige, zelfredzame en maatschappelijk betrokken persoon. Diverse activiteiten vanuit (vrijwilligers)organisaties (scouting, muziek-, toneel-, dans-, en sport- en spelverenigingen) dragen bij aan de brede ontwikkeling van jeugdigen.

Educatie

Iedere jeugdige heeft het recht om naar school te gaan, de kwaliteit van het onderwijs is voldoende en er is sprake van passend onderwijs indien nodig. Daarnaast ervaren opgroeiende jeugdigen in Rijswijk de school als een veilige plek waar zij zich kunnen ontwikkelen en waar zij hun talenten kunnen ontdekken. De sociale veiligheid, oog voor persoonlijke ontwikkeling en het vroegtijdig signaleren van problemen bepalen mede de kwaliteit van onderwijs en de veiligheid die men ervaart.

Preventie

Preventie betreft het voorkomen van problemen en het voorkomen dat problemen verergeren en vraagt bij uitstek om een integrale aanpak. Het omvat alle aspecten van het leven van een jeugdige en legt verbanden tussen de verschillende beleidsterreinen en domeinen. Dit zijn jeugdbeleid, jeugdzorg, (passend) onderwijs, veiligheid, sociale zaken, inrichting van de ruimte, sport, cultuur, welzijn en gezondheidszorg.

Doelstelling en uitvoeringsrichting

Deels is de uitvoeringsrichting ingegeven door voortzetting van het huidig beleid. Daarnaast zijn veranderingen in wetgeving, een veranderende maatschappelijke omgeving en/of trends die zichtbaar zijn in de samenleving en ook de input van betrokken partners mede bepalend voor de richting die we komende jaren op willen gaan.

Participatie

Jeugdigen en hun ouders nemen binnen hun mogelijkheden vrijwillig deel aan de Rijswijkse samenleving. Zij geven hun eigen leefwereld vorm. Wij geven jeugdigen en hun ouders de ruimte en gelegenheid om deel te nemen. Dit bereiken we door:

- aanbod van divers, laagdrempelig aanbod van kinder- en jongerenactiviteiten;
- inzicht in vragen, behoeften, belevingen en oplossingen van jeugdigen zelf;
- voldoende speel- en ontmoetingsplekken;
- zelfstandige en veilige verkeersparticipatie;
- het monitoren van behoeften van jeugdigen;
- zowel bij subsidies als bij concrete projecten jeugdparticipatie als voorwaarde te stellen.

Welbevinden

Door gezamenlijke inzet realiseren we een efficiënte, effectieve, sluitende, laagdrempelige, op elkaar afgestemde en vraaggerichte opvoedings- en ontwikkelingsondersteuning aan ouders en hun jeugdigen in de leeftijd van 0-6 jaar. Dit sluit vervolgens aan op het aanbod voor jeugdigen van 6 jaar en ouder. De toeleiding is afgesproken en afgestemd. Dit bereiken we door:

- het signaleren en begeleiden van jeugdigen met een dreigende (ontwikkelings)achterstand naar onder andere voor- en vroegschoolse educatie;
- het beschikbaar stellen van een breed informatie- en adviesaanbod voor ouders en jeugdigen op het gebied van opvoedings- en ontwikkelingsondersteuning;
- het in elke wijk realiseren van een veilige plek voor jeugdigen om op te groeien en goed voorbereid naar de basisschool te gaan.

Persoonlijke ontwikkeling

Jeugdigen ontwikkelen zich breed en ontdekken hun talenten. Hiervoor nemen ze deel aan activiteiten en/of zijn ze lid van een vereniging. Een activiteit kan zijn het volgen van onderwijs of meedoen op de kinderopvang. Activiteiten kunnen in georganiseerd verband plaatsvinden, maar ook thuis en ze kunnen structureel van aard zijn maar ook tijdelijk ontstaan vanuit een hype. Dit bereiken we door:

- het aanbieden van een aanbod op en naast school, waarmee jeugdigen hun interesses kunnen verbreden en/of intensiveren
- leerlingen specifiek kennis te laten maken met sport, kunst & cultuur en natuur & milieu;
- het inrichten van een impulsregeling *Brede Ontwikkeling* voor het coördineren en realiseren van activiteiten voor de jeugdigen

Educatie

Iedere in Rijswijk wonende jeugdige heeft recht op onderwijs en behaalt een startkwalificatie. De kwaliteit van het basis- en voortgezet onderwijs is minimaal voldoende op grond van het toetsingskader van de inspectie. Er zijn geen thuiszitters of voortijdig schoolverlaters. Er is een goede aansluiting met het bedrijfsleven en er is voldoende aanbod van stageplekken. Dit bereiken we door:

- het bieden van een veilige leeromgeving, waarbij aandacht is voor het veilig opgroeien van jeugdigen, zowel op school als thuis;
- het streven dat alle jeugdigen en volwassenen de Nederlandse taal beheersen op tenminste niveau 2F, de landelijke norm voor het verkrijgen van een startkwalificatie;
- het handhaven van de leerplicht en voortijdig schoolverlaten, of -uitval tot een minimum te beperken;
- passend onderwijs te borgen binnen het meldprotocol verzuim en schooluitval regio Haaglanden;
- het aantal thuiszitters te verlagen in samenwerking met de samenwerkingsverbanden.
- alle jeugdigen een startkwalificatie te laten behalen of in het geval van de PRO en VSO leerlingen een uitstroom te realiseren naar werk, een vervolgopleiding of dagbesteding;
- het borgen van een doorgaande lijn tussen de onderwijsvoorzieningen met extra aandacht voor de kwetsbare overgangen in de schoolcarrière;
- jeugdigen te informeren over en voor te bereiden op de vraag vanuit de arbeidsmarkt;
- inhoud van de opleidingen goed aan te laten sluiten bij de vraag vanuit bedrijfsleven;
- prioriteit geven aan het vraagstuk betreffende het dreigende lerarentekort.

Preventie

Er zijn voldoende 'signaleerders' met kennis van de sociale kaart. Jeugdigen en ouders die extra aandacht nodig hebben, krijgen dat zo vroeg mogelijk. Voor alle jeugdigen en hun ouders die hier behoefte aan hebben, is er laagdrempelig informatie en advies beschikbaar. Ook is opvoedingsondersteuning beschikbaar. Dit bereiken we door:

- ons te richten op universele en selectieve preventie;
- via het CJG een laagdrempelige toegang te bieden voor ouders, jeugdigen en professionals met vragen over opvoeden en opgroeien.
- binnen het jeugdbeleid vorm te geven aan licht pedagogische hulp en zorgcoördinatie;
- via het schoolmaatschappelijk werk de interne zorgteams te versterken en ondersteunen, zodat eventuele problemen vroegtijdig en daadkrachtig worden aangepakt;
- het realiseren van een samenhangend en sluitend stelsel van voorzieningen waarin vroegtijdig signaleren en een preventieve aanpak structureel geborgd zijn.

Inhoudsopgave

Inleiding	6
Aanleiding	6
Van kadernota tot uitvoeringsagenda	6
Integraal beleid	7
Totstandkoming en opbouw van de kadernota	7
Doelgroep	7
Leeswijzer	7
1 Visie en uitgangspunten	8
1.1 Visie	8
1.2 Gewenst resultaat	10
1.3 Uitgangspunten	10
2 Terugblik	12
3 Wat willen we bereiken?	17
3.1 Participatie	18
3.2 Welbevinden	19
3.3 Persoonlijke ontwikkeling	20
3.4 Educatie	21
3.5 Preventie	23
Bijlage I Wetgevend kader	24
Landelijke wetgeving	24
Regionale en lokale afspraken en/of samenwerking	27
Bijlage II Samenwerking	29
Bijlage III Begrippenlijst	30

Inleiding

Jeugdigen moeten zich vrij kunnen ontwikkelen om te kunnen opgroeien tot verantwoordelijke, zelfstandige, zelfredzame en maatschappelijk betrokken volwassenen. De gemeente Rijswijk heeft de ambitie om hier een bijdrage aan te leveren door dit op een integrale manier, samen met de jeugdigen en alle betrokken partners te faciliteren en waar nodig te ondersteunen.

Aanleiding

De uitvoeringsagenda 2013-2016 is in 2012 opgesteld als voortzetting van de toen geldende Kadernota Jeugd- en onderwijsbeleid 2008-2012. Veel ambities bleken nog steeds actueel en het beleid zoals dat verwoord stond was niet veranderd. In overleg met de partners vanuit onderwijs, welzijn en zorg is toen gekozen voor een meer doelgerichte uitwerking van het beleid gekoppeld aan een tijdspad.

Nu, vijf jaar later, is door veranderende wet- en regelgeving, maar zeker ook door een veranderende maatschappij, het veld waarbinnen het jeugd- en onderwijsbeleid actief is op een aantal vlakken wel degelijk anders dan 10 jaar geleden. Zo zijn op het gebied van onderwijshuisvesting taken overgegaan van gemeente naar schoolbesturen; sinds 2015 zijn zij zelf verantwoordelijk voor onderhoud en aanpassingen en is de gemeente alleen nog verantwoordelijk voor (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding. En door de invoering van de Jeugdwet zijn in 2015 taken van het rijk juist weer overgeheveld naar gemeenten. Verder is met de decentralisatie van de jeugdhulp gekozen voor een volledige bekostiging van het schoolmaatschappelijk werk door de gemeente. Tot slot hebben verschillende maatschappelijke ontwikkelingen een directie invloed op de ontwikkelingen van jeugdigen. Zo is het aantal samengestelde gezinnen toegenomen, leven we in een meer gedigitaliseerde maatschappij met een effect op de grijpbaarheid van de sociale controle, is de demografische samenstelling op scholen veranderd, vraagt de participatiesamenleving meer verantwoording van de maatschappij en zijn de effecten van de economische crisis ook nog duidelijk zicht- en voelbaar.

Dit alles heeft gevolgen voor de rol die de gemeente Rijswijk en de verschillende partners hebben als het gaat om de uitvoering van jeugd- en onderwijsbeleid. Vandaar dat er is gekozen voor het herijken van de kaders waar nodig en weer scherp krijgen van de gezamenlijke visie met betrekking tot jeugd en onderwijs.

Van kadernota tot uitvoeringsagenda

Voorliggende kadernota geeft de gezamenlijke visie, uitgangspunten, richting en prioriteiten voor de komende vier jaar. Afgelopen jaren zijn een aantal veranderingen ingezet. Mede op verzoek van de partners worden de accentverschillen in voorliggende kadernota bestendigd. Het gaat dan bijvoorbeeld om een verruiming van de doelgroep, aangescherpt beleid met betrekking tot de voor- en vroegschoolse educatie en daarbij het realiseren van doorlopende leerlijnen en een verruiming van de aandachtsgebieden bij persoonlijke ontwikkeling. Ondanks deze veranderingen zijn veel ambities, zoals die in de uitvoeringsagenda stonden, ook nog actueel. Deze nemen we over en passen we waar nodig aan naar de huidige tijd. Ook de behoefte aan het hebben van gemeenschappelijke doelen, gekoppeld aan een tijdspad, geldt nog. Om die reden wordt volgend op deze kadernota, begin 2018¹ toegewerkt naar een nieuwe uitvoeringsagenda. Waar het binnen deze kadernota vooral gaat om **WAT** we willen bereiken, besteedt de uitvoeringsagenda meer aandacht aan **HOE** we dit alles willen bereiken en wat dan de rol van de gemeente Rijswijk en die van de

¹ In maart 2018 vinden gemeenteraadsverkiezingen plaats. Het daaruit vloeiende nieuwe College levert mede input voor de uitvoeringsagenda.

partners is. Naast een gedragen visie is bij de uitvoering ook aandacht vanuit alle betrokken partners voor een goede en evenwichtige verdeling van verantwoordelijkheden en taken.

Integraal beleid

Jeugd- en onderwijsbeleid is per definitie een integratie van verschillende beleidsterreinen. Zo maken cultuurbeleid in de vorm van cultuureducatie en milieubeleid in de vorm van natuur- en milieueducatie expliciet onderdeel uit van jeugd- en onderwijsbeleid. Ook komt sportbeleid op onderdelen aan de orde en is er een directe samenwerking met jeugdhulp en het sociaal domein. Tot slot speelt maatschappelijk vastgoed een rol in het hebben van voldoende accommodaties. Het uitgangspunt bij dit alles is een integrale en interactieve werkwijze vanuit het perspectief van én in samenspraak met de jeugdigen. Deze aanpak voorkomt dat onderwerpen die zich op de snijvlakken van jeugdbeleid, onderwijsbeleid en overig sociaal beleid bevinden, onbelicht blijven. Anderzijds creëert deze aanpak betere kansen om maatregelen en activiteiten vanuit verschillende sectoren zodanig af te stemmen dat deze elkaar versterken en aanvullen. De integratie van de verschillende beleidsterreinen komt met name in de uitvoeringsagenda naar voren door het concreet benoemen en verdelen van taken en verantwoordelijkheden.

Totstandkoming en opbouw van de kadernota

Samen met de partners hebben we in oktober en november 2016 tijdens twee beleidsinhoudelijke dag-sessies input opgehaald als basis voor de gezamenlijke visie. Tijdens een vervolgsessie in maart 2017 is het eerste concept van de visie getoetst aan die van de partners in het jeugd- en onderwijsveld. Deze visie is in voorliggende kadernota weer vertaald naar doelstellingen en gewenste eindresultaten. Aan de hand van gesprekken met de partners is het huidige beleid geïnventariseerd en is er besproken wat voor de komende vier jaar de wenselijke en (financieel) haalbare richtingen en maatregelen zijn.²

Zowel de Kadernota 2008-2012 als de daaropvolgende uitvoeringsagenda 2013-2016 zijn opgebouwd langs de vijf thema's 'goede start', 'brede ontwikkeling', 'optimale schoolcarrière', 'zorg & begeleiding' en 'eigen plek in samenleving'. In overleg met de partners hebben we afgelopen periode toegewerkt naar een nieuwe indeling van de verschillende maatschappelijke effecten waarvoor de opgave staat. Het gaat daarbij om **Participatie, Welbevinden, Persoonlijke ontwikkeling, Educatie en Preventie**.

Doelgroep

Voor het totale jeugd- en onderwijsbeleid hanteren we in Rijswijk een breed jeugdbeleid gericht op jeugdigen in de leeftijd van 0-23 jaar. Jeugdbeleid is levensloopbestendig en de diverse levensfasen van jeugdigen vragen om een verschillende aanpak omdat jeugdigen zich op dat moment specifiek ontwikkelen. Aan elke leeftijdsgroep (0-4, 4-12, 12-18 en 18-23) besteedt het beleid aandacht en iedere aanpak richt zich op een eigen doelgroep en vraagt aansluiting van de op dat moment betrokken partners of nieuwe partners. In de nadere uitwerking per thema wordt hier, indien nodig, dieper op ingegaan.

Leeswijzer

Nadat we in hoofdstuk 1 de visie en de uitgangspunten met betrekking tot het jeugd- en onderwijsbeleid schetsen, kijken we in hoofdstuk 2 kort terug op de toenmalige thema's met een doorkijk naar de huidige thema's. Hoofdstuk 3 gaat vervolgens per thema in op de doelstellingen en gewenste uitvoeringsrichtingen voor de komende periode. Naast de ambities heeft het jeugd- en onderwijsbeleid ook te maken met wetgevend kader. Deze is te vinden in bijlage I.

² Zie voor een overzicht van de betrokken partners bijlage II

1 | Visie en uitgangspunten

1.1 | Visie

Opvoeding is primair een taak van ouders/verzorgers (hierna ouders), waarbij de lokale overheid samen met haar maatschappelijke partners een faciliterende taak heeft om de juiste voorwaarden te scheppen. Fysieke, emotionele en sociale veiligheid is voor een jeugdige een essentiële basis. Het aanbod van een aantal algemene basisvoorzieningen stelt ouders in staat hun opvoedende taak in te vullen. Uit klanttevredenheidsonderzoeken en evaluaties uitgevoerd door de diverse partners blijkt dat het niveau, de hoeveelheid en variatie in basisvoorzieningen, zoals peuterspeelschool, kinderopvang, Centrum Jeugd en Gezin (CJG) en scholen, in Rijswijk positief worden gewaardeerd. Dit is mede het resultaat van het gevoerde beleid in de afgelopen jaren. Daarnaast zijn er al diverse specifieke voorzieningen, zoals de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en opvoedingsondersteuning. Gemeente Rijswijk heeft de ambitie om afstemming tussen en binnen de voorzieningen, en waar nodig de (specifieke) voorzieningen zelf, te verbeteren. Dit met als doel om ook die jeugdigen en hun ouders die in een minder optimale opgroei- en opvoedsituatie verkeren, efficiënt en effectief te ondersteunen.

Participatie.

Jeugdparticipatie betekent het actief meedoen en meebeslissen van jeugdigen:

- In voorzieningen waar ze zelf meedoen of gebruik maken, zoals kinderopvang, school, jongerenwerk, jeugdhulp, natuur, sport en cultuur;
- Bij gemeentelijk, regionaal of landelijk beleid;
- Aan activiteiten voor anderen (jeugd of volwassenen) in de samenleving. Van wijk tot stad, van stad tot regio, van regio tot landelijk. Ook wordt zo de pedagogische kracht vergroot.

Voor jeugdigen zelf is jeugdparticipatie in het internationale Verdrag van de Rechten van het Kind vastgelegd. Het is een manier om talenten, vaardigheden en competenties te ontwikkelen en een concrete, betekenisvolle en gewaardeerde bijdrage te leveren aan de maatschappij.

Voor instellingen en overheden is jeugdparticipatie een middel om beleid te legitimeren en te verbeteren en vraaggericht werken te versterken. En voor de samenleving is jeugdparticipatie een praktische manier om vorm te geven aan het democratisch burgerschap van de jeugd en om sociale cohesie en integratie te verbeteren.

Welbevinden

Investeren in een positieve opvoeding, succesvolle schoolloopbaan en brede ontwikkeling van jeugdigen zijn het fundament voor hun welzijn, economische zelfstandigheid en democratisch burgerschap. In beleidsdocumenten en onderzoek wordt de laatste jaren gesproken over de 'pedagogische civil society': het geheel van activiteiten, ondersteuning en samenwerking dat het gezin, de leefomgeving (buurt, vrienden, familie), de school en de jeugdvoorzieningen bieden voor de ontwikkeling van jeugdigen. Dat deze partijen een rol spelen bij de ontwikkeling van jeugdigen is niet een vrijblijvende constatering, maar vraagt om een gedeelde verantwoordelijkheid.

De sociale context waarbinnen de jeugdige zich bevindt is mede bepalend voor het welbevinden en de ontwikkeling van een jeugdige. Mogelijke knelpunten die een jeugdige in zijn omgeving ervaart, kunnen belemmerend werken op het welbevinden. Dit vraagt dan ook een nauwe samenwerking met alle beleidsvelden van de totale omgeving waarbinnen een jeugdige zich begeeft. Samen met partners binnen en buiten de gemeente Rijswijk werken wij continu aan dit aandachtspunt.

Persoonlijke ontwikkeling

Begaafdheid of talent is een bijzonder goed ontwikkelde eigenschap van een persoon. Persoonlijke ontwikkeling is het fysieke en geestelijke vermogen om een eigen talent te ontdekken en vervolgens door te ontwikkelen. Dit draagt bij aan het zijn van een zelfstandige, zelfredzame en maatschappelijk betrokken persoon. Persoonlijke ontwikkeling is dus wat anders dan: wat kan of wil ik? Het gaat over het ontdekken van talenten en vraagt om het faciliteren en mogelijk maken van talentontwikkeling van jeugdigen. Diverse activiteiten vanuit (vrijwilligers)organisaties (scouting, muziek-, toneel-, dans-, en sport- en spelverenigingen) dragen bij aan de brede ontwikkeling van jeugdigen.

Ontdekken betekent dat een jeugdige zich bewust wordt van een talent om hier vervolgens mee kennis te maken, te oefenen en te ervaren wat dit talent voor hem of haar oplevert. Plezier en inspiratie zijn hierbij belangrijk. Ontwikkelen betekent dan concreet het bewust worden van talenten en, indien nodig, de hulp om keuzes te kunnen maken. Ontwikkelen kan daarnaast over specialisme gaan, maar ook over verbreding. Ontwikkelen heeft in ieder geval niet als doel in zich om de beste te worden.

Educatie

Iedere jeugdige heeft het recht om naar school te gaan, de kwaliteit van het onderwijs is voldoende en er is sprake van passend onderwijs indien nodig. Daarnaast ervaren opgroeiende jeugdigen in Rijswijk de school als een veilige plek waar zij zich kunnen ontwikkelen en waar zij hun talenten kunnen ontdekken. De sociale veiligheid³ (leerlingen geven aan dat zij zich veilig voelen), oog voor persoonlijke ontwikkeling en het vroegtijdig signaleren van problemen bepalen mede de kwaliteit van onderwijs en de veiligheid die men ervaart. Voor jongeren met problemen is de schoolmaatschappelijk werker in de school aanwezig en deze schakelt, indien nodig, tijdig met het CJG. Per school biedt dit ruimte voor maatwerk in lijn met de missie en visie en het ondersteuningsprofiel van betreffende school.

Brede School

De Brede School (ook wel bekend onder termen als brede wijkschool, kidscampus en/of integraal kindcentrum) is een samenwerkingsverband tussen partijen die zich bezighouden met opgroeiende jeugdigen. Het wordt gezien als de school met de vijf O's: Onderwijs, Opvoeding, Opvang, Ontspanning met als doel de Ontwikkeling van jeugdigen te stimuleren.

Naast dat in ieder geval onderwijs en opvang participant zijn, kunnen ook welzijn, kinderopvang, sport, cultuur, bibliotheek en/of andere instellingen onderdeel zijn van het concept Brede School. Een dergelijk samenwerkingsverband ontstaat vanuit de partners zelf en kan een centraal punt in de wijk zijn. Het concept bestaat in verschillende varianten en wordt zoals hierboven aangegeven, geduid via verschillende termen. Niet alle Brede Scholen bieden alle elementen aan, er is specialisatie mogelijk en ruimte in naamgeving. Uitgangspunt bij de totstandkoming is wel het bevorderen van het multifunctioneel gebruik van een ruimte door verschillende instellingen waardoor meer efficiëntie wordt bereikt en de kwaliteit van de aangeboden activiteiten ten behoeve van de jeugdige verbetert.

Preventie

Preventie betreft het voorkomen van problemen en het voorkomen dat problemen verergeren. Preventief jeugdbeleid omvat algemene voorzieningen waarvan jeugdigen gebruikmaken bij het opgroeien, zoals speelterreinen en de bibliotheek. Ook omvat het speciale voorzieningen voor

³ sociale veiligheid: de bescherming of het zich beschermd voelen tegen gevaar dat veroorzaakt wordt door of dreigt van de kant van menselijk handelen. Het zich beschermd voelen is daarbij een subjectief gevoel, ofwel gevoel van onveiligheid (wikipedia / VO-raad)

jeugdigen zoals peuterspeelzalen, onderwijs en jeugd- en jongerenwerk. Daarnaast gaat het om vroegtijdig signaleren en ondersteunen van jeugdigen en hun ouders bij het opvoeden en het opgroeien.

Preventie omvat daarnaast alle aspecten van het leven van een jeugdige en legt verbindingen tussen de verschillende beleidsterreinen en domeinen. Dit zijn jeugdbeleid, jeugdzorg, (passend) onderwijs, veiligheid, sociale zaken, inrichting van de ruimte, sport, cultuur, welzijn en gezondheidszorg.

Preventief jeugdbeleid is dus bij uitstek integraal beleid.

1.2 | Gewenst eindresultaat

De jeugdige staat centraal. De gemeente Rijswijk spreekt de verantwoordelijkheid van de verschillende betrokken personen, partijen en instellingen aan om zo samen te werken om de ontwikkeling van alle jeugdigen in Rijswijk zo optimaal mogelijk te bevorderen en te ondersteunen. Dit betreft allereerst de jeugdigen zelf en hun ouders, daarnaast alle professionele en maatschappelijke organisaties.

Het gewenste eindresultaat is dat alle jeugdigen in Rijswijk zich binnen hun eigen kunnen en mogelijkheden ontwikkelen en opgroeien tot verantwoordelijke, zelfstandige, zelfredzame en maatschappelijk betrokken volwassenen. Jeugdigen en ouders die daarbij hulp nodig hebben, krijgen ondersteuning. Niemand wordt aan zijn lot overgelaten en iedereen krijgt een kans in de Rijswijkse samenleving. Voor alle jeugdigen betekent dit dat er een passend aanbod is als het gaat om participatie, welbevinden, de persoonlijke ontwikkeling, educatie en preventie.

1.3 | Uitgangspunten

Uitgangspunten zijn belangrijk om de richting te bepalen van het te voeren beleid. Gecombineerd met informatie over hoe het met de Rijswijkse jeugdigen gaat (gesegmenteerd naar levensloop en problematiek), inzicht in de problematiek inclusief de mogelijke oplossingsrichtingen en duidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden van de verschillende partners, maken we vervolgens beleidskeuzes. Daarnaast stellen we prioriteiten, maken we afspraken en gaan we na wat de effecten zijn. Dit is een voortdurend interactief proces.

Een positieve benadering van jeugd

Lokaal jeugdbeleid vereist bescheidenheid en daadkracht. Bescheidenheid omdat de jeugdigen voor een groot deel hun eigen weg weten te vinden. Daadkracht omdat daar waar ondersteuning van jeugdigen nodig is, het van belang is dat we snel en adequaat handelen. Uit algemene onderzoeken blijkt telkens dat het overgrote deel van de jeugdigen zijn weg prima weet te vinden en dat 5 à 10%⁴ van de jeugdigen daadwerkelijk problemen heeft of geeft en risico loopt maatschappelijk af te glijden. Jeugdigen moeten dus ook de ruimte krijgen om jong en onervaren te zijn en een zekere mate van tolerantie voor het gedrag van opgroeiende jeugd is daarbij van groot belang.

De jeugdige heeft een eigen stem

Opgroeien is een dynamisch proces. In verschillende levensfasen hebben jeugdigen verschillende behoeften en lopen verschillende risico's. Door de leefwereld en behoeften van de jeugdigen centraal te stellen en hen een stem te geven, willen we voorkomen dat zij last ervaren van organisatorische processen en structuren. Datgene wat zij daarbij nodig hebben om zich binnen de eigen mogelijkheden zo optimaal mogelijk te ontplooien en zich voor te bereiden op een zelfstandige plek in de samenleving, is hierin leidend. De stem van de jeugdigen zelf is daarbij van groot belang.

⁴ 'Kinderen in tel' en 'Waar staat je gemeente'

Een gedeelde opgave

Een aanpak waarin de jeugdige centraal staat, vereist dat we over organisatiegrenzen en formele taakafbakeningen heen kijken. Iedere organisatie vervult zijn eigen kerntaken, maar kent ook de taken van de overige partners en probeert daar zo goed mogelijk op aan te sluiten. Ook spreken partners in de jeugdketen elkaar aan op concrete resultaten. Dit bevordert de doelgerichtheid, doeltreffendheid en doelmatigheid van de uitvoering. Samen met de partners streven we naar een integrale en sluitende ketenbenadering waarin informatie en kennis worden uitgewisseld. Met als resultaat: de bereidheid om in de eigen sociale netwerken en in het publieke domein de verantwoordelijkheid rond het opgroeien en opvoeden van jeugdigen te delen. Ouders, jeugdigen en familieleden, maar ook buurtbewoners, leraren, sportcoaches, kortom: burgers zijn op zo'n manier onderling betrokken, dat het bijdraagt aan het opvoeden en opgroeien van jeugdigen. In een dergelijke omgeving vullen ouders elkaar waar mogelijk aan.

2 | Terugblik

Van Eigen plek in de samenleving naar Participatie

Jeugdigen hebben behoefte aan een eigen plek om te recreëren en elkaar te ontmoeten. De gemeente is in eerste instantie verantwoordelijk voor het opzetten en onderhouden van voldoende speel- en ontmoetingsplekken. Zo zijn jeugdigen bijvoorbeeld gevraagd wat hun wensen en verwachtingen zijn bij de herinrichting van het Wilheminapark.

Naast het creëren van een eigen plek, verbreden we de focus naar meedoen en participeren; het actief invloed uitoefenen op beslissingen van de gemeente en maatschappelijke organisaties. Sommige jeugdigen zetten zich in voor maatschappelijke doeleinden, onder andere in het (sport)verenigingsleven en de mantelzorg, om zo een bijdrage te leveren aan de samenleving.

In 2016 is de eerste raad van Kinderrechtambassadeurs geïnstalleerd. Deze ambassadeurs zijn kinderen uit groep 7 van het PO. Zij geven gevraagd en ongevraagd advies aan het college van burgemeester en wethouders. Deze kinderrechtenambassadeurs vertegenwoordigen de Rijswijkse basisscholen. Het streven is dat alle basisscholen zijn vertegenwoordigd.

Om jeugd- en jongerenparticipatie te belonen en meer aandacht te geven, is in 2016 het 1^e Rijswijkse Jeugdlintje uitgereikt.

Van goede start naar algemeen welbevinden

In de afgelopen jaren is meer verbinding gezocht en gevonden met en tussen alle partners die een rol spelen in opvoedings- en ontwikkelingsondersteuning. Als gemeente zien wij een rol om te komen tot een sluitende, laagdrempelige en vraaggerichte ondersteuning aan ouders en de jeugdigen. Dit doen we onder meer door regie te houden op de uitvoering van het 'Kwaliteitskader voor- en vroegschoolse educatie 2015 en verder'. Ook is de doorgaande lijn en afstemming bevorderd tussen professionele organisaties die betrokken zijn bij opvoeden en opgroeien, zoals het CJG, onderwijs en kinderopvang.

Een van de concrete voorbeelden is de centrale rol die het CJG nu speelt in de opvoedingsondersteuning aan jeugdigen en de ouders. Een ander voorbeeld is de interprofessionele bijeenkomst⁵ die jaarlijks wordt georganiseerd waar alle professionals rondom het kind (0-12 jaar) kennis met elkaar kunnen maken en ervaringen kunnen uitwisselen. En voor de allerjongsten is een voorbeeld Speelstart, een samenwerking rondom het jonge kind tot 2,5 jaar.

Bij 'Goede start' ging het met name om het verzorgen van een verbinding tussen partners gericht op het jonge kind vanuit preventief oogpunt. Het vervolg was vooral gericht op het optimaliseren van de schoolcarrière. In de voorliggende kadernota is 'Goede start' niet langer een thema op zich, maar onderdeel van 'Welbevinden', waarbij ook aandacht is voor jongeren in de leeftijd van 12-17 jaar en adolescenten (18-23 jaar). Een mooi voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van het Taalhuis dat gericht is op volwasseneducatie en een koppeling legt met vroeg- en voorschoolse educatie dat gericht is op het jonge kind.

⁵ Een interactieve netwerkbijeenkomst die jaarlijks door de gemeente wordt georganiseerd. Doel is het stimuleren van samenwerking tussen professionals werkend bij organisaties die zich richten op Rijswijkse jeugdigen in de leeftijd van 0 – 12 jaar en hun ouders zodanig dat de sleutelfiguren van die organisaties elkaar kennen en kunnen vinden. Het effect moet zijn dat deze organisaties de activiteiten op elkaar afstemmen en jeugdigen zo nodig doorverwijzen.

Van brede ontwikkeling op en naast school naar persoonlijke ontwikkeling

Mede door de inzet van combinatiefunctionarissen is er op en naast school een aanbod gerealiseerd waarmee jeugdigen hun interesses kunnen verbreden. De gemeente Rijswijk, scholen en overige maatschappelijke organisaties en instellingen zien in dat een gedeeld belang essentieel is en dragen dan ook samen verantwoordelijkheid voor het organiseren van dit aanbod. De gemeente heeft hierbij de regie en is eindverantwoordelijk.

Waar voorheen de activiteiten gericht waren op sport en bewegen voor jeugdigen van 4 tot 12 jaar, is de focus de laatste jaren verbreed naar activiteiten gericht op kunst, cultuur, natuur en milieu met als doelgroep alle jeugdigen van 2 tot 14 jaar. Bij het organiseren van de activiteiten zoeken we dan ook niet alleen de samenwerking met de basisscholen maar juist ook met alle andere locaties waar jeugdigen te vinden zijn, zoals peuterspeelschool, kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, sport-, kunst- of cultuurvereniging en speel- en ontmoetingsplekken in de wijk, met extra aandacht voor buitenspelen en beeldende kunst. De nieuwe opzet wordt zo op een meer projectmatige manier ingestoken. Daarnaast is het aanbod uitgebreid met activiteiten in schoolvakanties.

Kortom, de verbreding naar persoonlijke ontwikkeling zit met name in:

- het continueren van het huidige aanbod;
- het stimuleren van schoolgerichte samenwerking;
- het stimuleren van meer wijkgerichte activiteiten;
- het verbreden van het activiteitenaanbod naar andere thema's.

Daarmee kan de individuele jeugdige zich nog verder ontplooiën.

Van optimale schoolcarrière naar educatie

Samen met de scholen, hun besturen en de ouders hebben we ons ook afgelopen jaren ingezet om alle jeugdigen naar school te laten gaan. De vereiste uitvoerende taken zijn gezamenlijk in beeld gebracht: er is sprake van open overleg, afspraken zijn gemaakt, verantwoordelijkheden verdeeld en in overleg is tot uitvoering overgegaan. Dreigend onderwijsuitval is bestreden. Met het inzetten van taalontwikkeling als vroegtijdig instrument bestrijden we mogelijke ontwikkelingsachterstanden. Daarnaast zijn instrumenten als voor- en vroegschoolse educatie (VVE), schakelklas, onderwijsbegeleiding, remedial teaching en schoolmaatschappelijk werk ingezet om jeugdigen zo goed mogelijk te ondersteunen in hun educatie.

Taalvaardigheid

Als resultaat van de samenwerking tussen allerlei taalpartners is in 2016 het 'Actieplan Taal in Rijswijk' vastgesteld. Dit plan beschrijft de taken, verantwoordelijkheden en uitvoerende werkzaamheden van alle partners. Daarnaast staat in het plan de verbinding van de partners onderling beschreven. Hierin werken de school, Bibliotheek aan de Vliet, Welzijn Rijswijk, Stichting Lezen en Schrijven en ROC Mondriaan samen onder regie van de gemeente Rijswijk.

Verder zijn met de basisscholen subsidieafspraken gemaakt over het vergroten van de woordenschat en het maken van 'leeskilometers'. Hiervoor hebben alle scholen een taalplan ingediend. In 2016 is een verdiepingsslag gemaakt door de nadruk te leggen op ouderbetrokkenheid en op extra activiteiten rondom taal.

Nieuwkomers

Voor kinderen van 6 tot 12 jaar die korter dan 1 jaar in Nederland verblijven of onvoldoende Nederlands spreken, is vanuit de diverse onderwijsbesturen gekozen om op één school voor alle betrokken kinderen een aparte opvangklas te realiseren. De opzet is dat deze kinderen zo snel mogelijk doorstromen naar een reguliere groep op een basisschool. Uit ervaring blijkt dat een

speciale groep een nieuwkomer sneller taalvaardig maakt dan wanneer ze direct in een reguliere klas worden geplaatst.

De nieuwkomers in de VO-leeftijd 12-16 jaar, die in de gemeente Rijswijk komen wonen, maken gebruik van de internationale schakelklassen (ISK) in de regio. In de regio Haaglanden zijn vier scholen met ISK verspreid over drie gemeenten: twee in Den Haag, één in Delft en één in Zoetermeer. Rijswijkse leerlingen gaan vooral naar scholen in Den Haag en Delft. Voor leerlingen van 16-17 jaar zijn arrangementen afgesproken met ROC-Mondriaan, zodat er een doorlopende leerlijn ontstaat tussen het leren van de Nederlandse taal met bijbehorende basisvaardigheden en de entreeopleiding voor het MBO. Voor het realiseren van een eenduidige regionale aanpak, met voldoende capaciteit en een goede doorstroom, werken we samen met de regiogemeenten, de betrokken ISK-scholen, de schoolbesturen en de ROC's.

Passend Onderwijs

Op 1 augustus 2014 is het Passend Onderwijs ingevoerd. Scholen hebben vanaf dat moment de verantwoordelijkheid om alle leerlingen, dus ook leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, een onderwijsplek te bieden. Om dit te realiseren werken reguliere en speciale scholen samen in regionale samenwerkingsverbanden. Deze samenwerkingsverbanden maken weer afspraken met gemeenten in de regio wat betreft (consequenties voor) onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, thuiszitters en de inzet en afstemming met (jeugd)hulp. Rijswijk heeft te maken met twee samenwerkingsverbanden: voor het primair onderwijs de Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden en voor het voortgezet onderwijs Samenwerkingsverband Zuid Holland West. Beide samenwerkingsverbanden zijn actief in de drie gemeenten Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk.

Regionale Meld- en Coördinatiepunt (RMC)

Met ingang van het schooljaar 2016-2017 is de wettelijke RMC-taak uitgebreid met de jeugdigen van het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs, de zogenaamde Pro-VSO jongeren. Vanuit dit kader is de regionale agenda RMC-regio Haaglanden 2016 - 2021 vastgesteld met onderstaande ambities. Rijswijk onderschrijft deze ambities en werkt deze nader uit in de aanpak.

- Alle jeugdigen in de regio, met name diegenen in kwetsbare posities, zijn in beeld ter voorkoming van vroegtijdig schoolverlaten (VSV) en jeugdwerkloosheid. RMC zorgt voor monitoring en een sluitende registratie.
- Verdere optimalisering van regulier onderwijs: scholen hebben in het kader van passend onderwijs de ondersteunings- en zorgstructuur op orde. Daarnaast leggen ze vast wat de uit te voeren taken en verantwoordelijkheden zijn in het kader van voorkomen en terugdringen van thuiszitten en voortijdig schoolverlaten.
- Er komt een adequate aanpak ten aanzien van voorzieningen voor die jongeren waarvoor regulier onderwijs niet past: maatwerk waarbij onderwijs, werkgevers en gemeenten elk vanuit een eigen verantwoordelijkheid hun bijdrage leveren.

Onderwijsaanbod

Het onderwijsaanbod in Rijswijk is uitgebreid met de school voor algemeen bijzonder basisonderwijs. Met de komst van het Asielzoekerscentrum (AZC) is op betreffende locatie een basisschool gestart voor leerlingen van het AZC. Met ingang van 1 augustus 2017 wordt basisschool Het Zonnelicht opgeheven. Er blijft echter voldoende onderwijsaanbod in Rijswijk.

Brede Scholen

Inmiddels zijn er in Rijswijk vijf Brede Scholen gerealiseerd en is een start gemaakt met de ontwikkeling van een nieuwe Brede School in het Rembrandtkwartier als gevolg van de scholenbrand in de zomer van 2015. Hierbij zijn 't Prisma, de Godfried Bomans en de J.H. Snijdersschool betrokken. Ook wordt de ontwikkeling van een Brede School in Oud-Rijswijk verkend.

Van Zorg & begeleiding naar Preventie

Op 1 januari 2015 zijn drie nieuwe wetten ingevoerd: de Wmo-2015, de Jeugdwet en de Participatiewet. Gemeenten zijn nu verantwoordelijk voor jeugdhulp, werk en inkomen en ondersteuning aan langdurig zieken en ouderen. Een deel van deze taken voerden de gemeenten al uit, een deel is overgenomen van de rijksoverheid, de provincie en de zorgverzekeraars. Doel van deze overgang is het meer in samenhang aansturen van de taken door de gemeente waardoor ook sneller wordt gereageerd op kansen en problemen en er maatwerk wordt geleverd, dichtbij de eigen inwoners. Bovendien is het nu mogelijk om de taken op een nieuwe manier te organiseren en uit te voeren.

Preventie is het bevorderen en beschermen van de gezondheid en ontwikkeling van jeugdigen zodat ze gezond blijven. Preventie heeft als doel schadelijke factoren, zoals kindermishandeling, in een vroeg stadium op te sporen. Onderzoek toont aan dat preventie vroeg in het leven van een jeugdige effectiever is dan later ingrijpen en dat vroege interventie dus loont⁶.

Bij preventie kennen we de volgende onderverdeling:

- Universele preventie: het in de basis voorkomen van problemen, gericht op de gehele groep jeugdigen en hun ouders en niet op basis van een individuele risicofactor. Voorbeelden: Schoolmaatschappelijk Werk (SMW), algemene opvoedadviezen, maar ook voeding- en beweegadvies zoals Happy Fit.
- Selectieve preventie: gericht op risicofactoren/ risicogroepen om problemen te voorkomen. Voorbeelden: samenwerking in de werkgroep Preventie, maar ook 'Kom op voor Jezelf' en 'Stevig Ouderschap'
- Geïndiceerde preventie: voorkomen van erger. Gericht op jeugdigen die wel klachten hebben, maar die niet voldoen aan diagnostische criteria. Voorbeelden: licht ambulante jeugdhulptrajecten
- Zorg gerelateerde preventie: voorkomen van complicaties en verminderde kwaliteit van leven. Voorbeeld: bepaalde trajecten in de geestelijke gezondheidszorg (GGZ).

Het thema preventie gaat met name over de eerste twee punten.

Schoolmaatschappelijke werk (SMW)

Voor een optimale schoolcarrière is vroegtijdige signalering van problemen van leerlingen van belang. De kerntaak van SMW is het maken van de koppeling tussen onderwijs en zorg. Voor jeugdigen met problemen is de schoolmaatschappelijk werker in de school beschikbaar en deze schakelt, indien nodig, tijdig met het jeugdteam. Het is van belang dat de benodigde hulp zoveel mogelijk aan de voorkant plaatsvindt om zwaardere vormen van jeugdhulp te voorkomen.

Opvallend is dat bij een kwart van de aanmeldingen in het PO zorgen zijn rondom de opvoedsituatie thuis. En ook uit de cijfers voor het VO blijkt dat er achter het zichtbare probleem, veelal een grotere,

⁶ Nederlands Jeugdinstituut (NJI), GGD en Expertisecentrum Jeugd, Samenleving en ontwikkeling (JSO)

breder oorzaak zit. Inzetten op beter signaleren, levert een efficiëntieslag op. Aan leerlingen waarbij goed helder is wat de werkelijke vraag is, kan dan eerder de juiste en gerichte hulp geboden worden. Goede analyses en korte lijnen met hulpverlening zijn dan ook essentieel.

Werkgroep Preventie

In 2016 is gestart met de werkgroep Preventie. Deze werkgroep richt zich op het totale preventieve aanbod binnen Rijswijk, de vraag en toeleiding naar en de bekendheid met het aanbod.

3 | Wat willen we bereiken?

Op basis van onderzoeksresultaten in de literatuur komt Marianne Riksen-Walraven⁷ tot een viertal pedagogische basisdoelen. Deze basisdoelen zijn in eerste instantie geformuleerd voor de kinderopvang, maar gelden voor elke opvoedomgeving van jeugdigen zoals thuis en op school.

Het gaat om:

1. Bieden van emotionele veiligheid: de opvoedomgeving biedt jeugdigen een veilige basis, een 'thuis' waar jeugdigen zich kunnen ontspannen en zichzelf kunnen zijn. Door Riksen-Walraven wordt het bieden van een gevoel van veiligheid als de meest basale pedagogische doelstelling gezien. Het bieden van veiligheid is niet alleen van belang omdat het bijdraagt aan het welbevinden van jeugdigen, maar ook omdat een veilig klimaat voorwaarde is voor het realiseren van de andere pedagogische doelen.
2. Gelegenheid bieden voor het ontwikkelen van persoonlijke competentie: de opvoedomgeving stelt jeugdigen in de gelegenheid om hun persoonlijke competentie te ontwikkelen. Het gaat om persoonlijke eigenschappen als veerkracht, impulscontrole, zelfstandigheid, zelfvertrouwen, flexibiliteit, motivatie, volharding, creativiteit en cognitieve en taalvaardigheden. Hierdoor zijn jeugdigen in staat om allerlei problemen goed aan te pakken en zich goed aan te passen aan (veranderende) situaties.
3. Gelegenheid bieden voor het ontwikkelen van sociale competentie: de opvoedomgeving stelt jeugdigen in de gelegenheid om hun sociale competentie te ontwikkelen. Het gaat om een scala aan sociale kennis en vaardigheden, zoals het zich inleven in een ander, communiceren, samenwerken, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen en het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.
4. Overdragen van waarden en normen: de opvoedomgeving draagt waarden en normen aan kinderen over, waardoor kinderen zich de cultuur van een samenleving eigen kunnen maken.

Deze doelen vormen een rode draad in de nadere uitwerking per thema naar doelstelling en gewenste uitvoeringsrichting. De uitvoeringsrichting is ingegeven door deels de voortzetting van huidig beleid. Daarnaast door verandering in wetgeving, een veranderende maatschappelijke omgeving en/of trends die zichtbaar zijn in de samenleving. Tot slot is ook de input van de betrokken partners mede bepalend voor de richting die we komende jaren op willen gaan.

⁷ Riksen-Walraven, M. (2004). Pedagogische kwaliteit in de kinderopvang: doelstellingen en kwaliteitscriteria.

3.1 | Participatie

Doelstelling

Jeugdigen en hun ouders nemen binnen hun mogelijkheden vrijwillig deel aan de Rijswijkse samenleving. Zij geven hun eigen leefwereld vorm. Wij faciliteren en ondersteunen waar nodig jeugdigen en hun ouders om deel te nemen.

Uitvoeringsrichting / gewenst eindresultaat

Jeugdparticipatie draagt bij aan de ontwikkeling van de jeugdigen, komt de kwaliteit van voorzieningen ten goede én versterkt het pedagogische democratisch burgerschap. Duurzame veranderingen komen immers alleen tot stand in samenwerking met de mensen om wie het gaat. Persoonlijke en sociale ontwikkeling wordt gestimuleerd door een divers, laagdrempelig aanbod van kinder- en jongerenactiviteiten en binnen het CJG is er via diverse participatietrajecten beter zicht op de benodigde preventieve zorg. Door met jeugdigen in gesprek te gaan, wordt het inzichtelijk welke vragen, behoeften, belevingen en oplossingen zij hebben. Dit draagt weer bij aan het concrete aanbod van activiteiten gericht op diezelfde jeugdigen.

Bij het bepalen van een behoefte van jeugdigen om te recreëren in de openbare ruimte wordt bij de (her)inrichting ingezet op het in samenspraak met jeugdigen creëren van voldoende plekken met zowel een **speel- als een ontmoetingsfunctie**.

Voor de ontwikkeling en het zelfstandig laten opgroeien van jeugdigen is het belangrijk dat zij **zelfstandig** kunnen **bewegen in het verkeer** zodat zij deel kunnen nemen aan diverse (school)activiteiten. Naast het (veilig) kunnen fietsen en wandelen is ook het gebruik van het openbaar vervoer hier onderdeel van.

In het door de gemeente Rijswijk gecoördineerde **leefbaarheidoverleg**, waaraan naast de gemeente ook het jongerenwerk, de politie en woningcorporaties deelnemen, monitoren we de groepen jeugdigen en gaan met hen in gesprek over hun leefomgeving en -situatie.

Jeugdparticipatie stellen we als voorwaarde bij het verlenen van subsidie aan instellingen die zich met jeugdigen bezig houden. Bij relevante projecten voor jeugdigen stimuleren we directe participatie. Meedoen of participeren kan daarbij op verschillende manieren en niveaus van betrokkenheid. Via **informer**en worden jeugdigen ad-hoc betrokken bij activiteiten of projecten die door anderen worden uitgevoerd. Bij **raadplegen** krijgen jeugdigen meer inzicht in het proces en wordt ook hun mening gevraagd voor projecten of activiteiten die door anderen worden uitgevoerd. Als het gaat om **adviseren** worden jeugdigen actief betrokken en om advies gevraagd bij projecten en activiteiten die door anderen worden gecoördineerd. Wanneer jeugdigen zelf het initiatief nemen voor een project of activiteit en ook over de uitvoering besluiten maar anderen nog wel een begeleidende rol hebben, spreken we van **coproductie**. Als deze begeleidende rol wegvalt is er sprake van **(mee)beslissen**.

3.2 | Welbevinden

Doelstelling

Door gezamenlijke inzet realiseren we een efficiënte, effectieve, sluitende, laagdrempelige, op elkaar afgestemde en vraaggerichte opvoedings- en ontwikkelingsondersteuning aan ouders en hun kinderen in de leeftijd van 0-6 jaar. Dit sluit vervolgens aan op het aanbod voor jeugdigen van 6 jaar en ouder. De toeleiding is afgesproken en afgestemd.

Gewenste uitvoeringsrichting

Iedere jeugdige verdient een **goede start** bij de eerste stappen in zijn of haar leven. Jeugdigen die een (ontwikkelings) achterstand dreigen op te lopen, worden vanuit de jeugdgezondheidszorg gesignaleerd en toegeleid naar voor- en vroegschoolse educatie en andere voorzieningen. Binnen dit kader is er extra aandacht voor een deel van de gezinnen om ervoor te zorgen dat zij gebruik maken van preventieve jeugdvoorzieningen en voorschoolse voorzieningen. Jeugdigen groeien op in een taalrijke omgeving.

Er is een breed **informatie- en adviesaanbod** beschikbaar voor ouders en jeugdigen op het gebied van opvoedings- en ontwikkelingsondersteuning. Daarnaast is het zaak dat in de keten van preventief jeugdbeleid *alle* jeugdigen worden gezien. De gewenste situatie hierbij is dat de professionals dezelfde methode van signaleren en registreren hanteren, zodat informatie- en dossieroverdracht in dezelfde 'taal' kan gebeuren. De centrale rol die het Centrum voor Jeugd en Gezin in de opvoedingsondersteuning aan jeugdigen en de ouders speelt, blijft gehandhaafd.

Om elk kind een goede start te kunnen geven blijft de ambitie dat er in elke wijk een **veilige plek** is voor jeugdigen om op te groeien en goed voorbereid naar de basisschool te gaan. Dit betekent dat er in elke wijk een voorschoolse voorziening is in de vorm van een peuterspeelschool en er ook een samenwerking is tussen een basisschool en tenminste één voorschoolse voorziening. Ook staan hier ontspanning, opvoeding en de ontwikkeling van de jeugdige centraal. Een **Brede School** kan zo'n plek zijn. Het daadwerkelijke aanbod in de wijk is afgestemd op het aantal peuters. Daarnaast wordt op basis van het aantal peuters met een dreigende achterstand in taalontwikkeling beoordeeld of een aanbod voor- en vroegschoolse educatie moet worden gerealiseerd.

3.3 | Persoonlijke ontwikkeling

Doelstelling

Jeugdigen ontwikkelen zich breed en ontdekken hun talenten. Hiervoor nemen ze deel aan (losse) activiteiten en/of zijn ze lid van een vereniging. Een activiteit kan zijn het volgen van onderwijs of meedoen op de kinderopvang. Activiteiten kunnen in georganiseerd verband plaatsvinden, maar ook thuis en ze kunnen structureel van aard zijn maar ook tijdelijk ontstaan vanuit een hype.

Gewenste uitvoeringsrichting

Op en naast (de brede) school is er een aanbod waarmee jeugdigen van 2 tot 14 jaar hun interesses kunnen verbreden en/of intensiveren. Het aanbod is gebaseerd op de behoefte en de vraag van de jeugdigen, ouders en scholen en draagt bij aan de gezondheid, de algemene ontwikkeling en/of de sociale vaardigheden van de jeugd. De gemeente Rijswijk, scholen en andere betrokken partners hebben een gedeeld belang en dragen de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het organiseren van dit aanbod. Dit omvat wat jeugdigen nodig hebben om zich te ontwikkelen en te ontdekken. Onderdeel hiervan is in ieder geval scholing, sport, cultuur, natuur, milieu, vrije tijd, zelfontdekking, jezelf uit kunnen drukken en andere vaardigheden zoals samenwerking en zelfstandig kritisch denken. Jeugdigen die bij hun persoonlijke ontwikkeling een steuntje in de rug kunnen gebruiken, faciliteren we door een netwerk van samenwerkingspartners. Een gelijke kans voor elke jeugdige is daarbij het uitgangspunt, armoede mag bijvoorbeeld geen belemmering zijn.

Op de scholen, zowel PO als VO, wordt in lichamelijke opvoeding onderwezen, waardoor jeugdigen in aanraking komen met sport en ook worden gestimuleerd om een sport te beoefenen. Sporten, ook buiten schooltijd, levert een bijdrage aan de gezondheid en de ontwikkeling van sociale vaardigheden. Bewegen draagt daarnaast ook bij aan de motorische ontwikkeling van jeugdigen. Ook maken de leerlingen kennis met kunst & cultuur en natuur & milieu.

Voor een verbinding tussen het schoolse en het gemeentelijk aanbod wordt samenwerking gezocht met en toegeleid naar instellingen en organisaties.

Voor het coördineren en het realiseren van activiteiten voor de jeugdigen gericht op sport, kunst, cultuur, natuur en milieu, richt de gemeente Rijswijk een impulsregeling *Brede Ontwikkeling* in⁸. Deze regeling is ontstaan vanuit een evaluatie met de partners waaruit de behoefte aan een andere invulling naar voren kwam. De nieuwe aanpak moet leiden tot een meer projectmatige manier van werken, met een nog meer divers en laagdrempelig aanbod van activiteiten voor de periode januari 2017 – juli 2020. Het vergroten en versterken van de verbinding tussen de diverse activiteiten binnen en buiten het maatschappelijke domein én met de maatschappelijke organisaties staat hierbij centraal, met als doel het bereiken van meer jeugdigen en verhogen van de deelname aan activiteiten. We laten hierbij meer ruimte aan de organisaties zelf om een samenwerking tot stand te brengen en op basis van hun eigen expertise het “hoe” vorm te geven. Daarnaast stimuleren we de partijen om naast deze gemeentelijke financiering ook op zoek te gaan naar aanvullende financiering om de slagkracht te vergroten.

⁸ Dit betreft een regeling deels gefinancierd vanuit de gemeente en deels vanuit het Rijk. De regeling is door het college in 2016 verlengd voor 4 jaar.

3.4 | Educatie

Doelstelling

Iedere in Rijswijk wonende jeugdige heeft recht op onderwijs en behaalt een startkwalificatie. Randvoorwaarden zijn aanwezig om het individueel talent optimaal te ontwikkelen. De kwaliteit van het basis- en voortgezet onderwijs is minimaal voldoende op grond van het toetsingskader van de inspectie. Er zijn geen thuiszitters of voortijdig schoolverlaters. Er is een goede aansluiting met het bedrijfsleven en er is voldoende aanbod van stageplekken.

Gewenste uitvoeringsrichting

De school biedt een veilige leeromgeving⁹, waarbij aandacht is voor het **veilig opgroeien** van jeugdigen, zowel op school als thuis. Jeugdigen voelen zich gerespecteerd en in de gelegenheid gesteld tot een optimale talentontwikkeling. Binnen die scholen wordt gewenst gedrag gestimuleerd en ongewenst gedrag gesanctioneerd. De scholen hebben hun interne zorgstructuur op orde; ze bieden preventieve activiteiten aan, signaleren en pakken waar nodig veiligheidsrisico's tijdig aan, scheppen de noodzakelijke voorwaarden voor een veilige school en hebben zicht op de veiligheidsbeleving en incidenten.

Met betrekking tot **taalontwikkeling** is het streven dat alle jeugdigen en volwassenen de Nederlandse taal beheersen op tenminste niveau 2F, de landelijke norm waaraan alle leerlingen moeten voldoen om een startkwalificatie te krijgen.

De **Leerplichtwet** wordt gehandhaafd en voortijdig schoolverlaten, of schooluitval, worden tot een minimum beperkt. De school voert een nauwkeurige verzuimregistratie, waardoor gemeente Rijswijk in staat is haar controlerende functie in het kader van de Leerplichtwet uit te voeren. Daartoe hebben de leerplichtambtenaren de nodige interventiemogelijkheden ter beschikking.

De leerplichtambtenaren werken zowel voor het PO als voor het VO volgens het meldprotocol verzuim en schooluitval regio Haaglanden. Binnen de regio wordt bekeken of passend onderwijs voldoende geborgd is in dit meldprotocol. Het doel van de **Wet passend onderwijs** is dat alle kinderen een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden. Ook als zij extra ondersteuning nodig hebben. Passend onderwijs vraagt meer samenwerking met partners buiten het onderwijsveld, zoals het CJG, jeugdhulporganisaties, JGZ, Raad van de kinderscherming etc. Daarnaast vraagt passend onderwijs ook beschikbaarheid van fysieke ruimte om waar nodig ook maatwerk te kunnen leveren.

Landelijk is het streven dat er in 2020 geen enkel kind langer dan 3 maanden thuis zit zonder passend onderwijs. Dit punt staat dan ook hoog op de agenda van de twee samenwerkingsverbanden werkzaam in onze regio en de drie gemeenten Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk¹⁰. Het streven is binnen de samenwerkingsverbanden het aantal **thuiszitters** te verlagen. Een thuiszitter is een leerplichtige jeugdige tussen de 5 en 18 jaar die langer dan vier weken ongeoorloofd verzuimt, of niet staat ingeschreven bij een onderwijsinstelling.

⁹ Veilige leeromgeving: de omstandigheden waarin iedere leerling en professional zich gerespecteerd en aanvaard weet, ongeacht religie, afkomst of seksuele geaardheid, en waar men gevrijwaard is van ongeoorloofd gedrag en geweld, materieel, psychisch, fysiek. Bovendien biedt de leeromgeving een zodanige kwaliteit dat veilig leren gewaarborgd is (fysieke veiligheid). (www.nji.nl)

¹⁰ Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden (SPPOH) en Samenwerkingsverband Voorgezet Onderwijs ZH West (SWV VO)

Alle jeugdigen behalen een [startkwalificatie](#), met uitzondering van diegenen die praktijkonderwijs (PRO) of voortgezet speciaal onderwijs (VSO) volgen. Voor PRO en VSO leerlingen geldt dat er een uitstroom is naar werk, een vervolgopleiding of dagbesteding.

Er bestaat een [doorgaande lijn](#) tussen de onderwijsvoorzieningen, waarbij extra aandacht is voor de kwetsbare overgangen in de schoolcarrière, zoals de overstap tussen PO en VO. Deze overgangen in de schoolcarrière zijn inzichtelijk en worden waar nodig begeleid en verzacht.

Jeugdigen worden optimaal geïnformeerd en voorbereid op de vraag vanuit de [arbeidsmarkt](#), zodat van het VO weloverwogen wordt gekozen voor vervolgonderwijs en vanuit dit motief schooluitval in het middelbaar beroepsonderwijs wordt beperkt.

Voor aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven is het van belang dat de inhoud van de opleidingen goed aansluit bij de vraag vanuit het bedrijfsleven. Voldoende [stageplekken](#) is hierbij essentieel.

Een van de randvoorwaarden en uitwerking van de doelstelling is voldoende leerkrachten. Het dreigende [lerarentekort](#) vraagt om prioriteit vanuit de diverse betrokken partners. Afstemming rondom dit vraagstuk is essentieel om te kunnen bepalen welke mogelijkheden er binnen ons handbereik liggen om een bijdrage te kunnen leveren aan het oplossen van dit groeiende probleem.

3.5 | Preventie

Doelstelling

Er zijn voldoende 'signaleerders'¹¹ met kennis van de sociale kaart. Jeugdigen en ouders die extra aandacht nodig hebben, krijgen dat zo vroeg mogelijk. Voor alle jeugdigen en hun ouders die hier behoefte aan hebben, is er laagdrempelig informatie en advies beschikbaar. Daarnaast is er opvoedingsondersteuning beschikbaar.

Gewenste uitvoeringsrichting

Wij richten ons op de onderdelen **universele** en **selectieve preventie**. Dit houdt in het in de basis voorkomen van problemen, gericht op de gehele groep jeugdigen en hun ouders en niet op grond van een individuele risicofactor. Daarnaast is het gericht op risicofactoren/ risicogroepen om problemen te voorkomen.

Het **Centrum voor Jeugd en Gezin** (CJG) biedt een laagdrempelige toegang voor ouders, jeugdigen en professionals, waar men met vragen over opvoeden en opgroeien terecht kan.

De gemeente Rijswijk geeft binnen het jeugdbeleid vorm aan licht pedagogische hulp en zorgcoördinatie. De **interne zorgstructuur** op scholen, op peuterspeelscholen en kinderopvang is een belangrijke spil in de signalering voor zorg en begeleiding aan jeugdigen. Daarbij zijn de vaardigheden van de interne actoren van voldoende kwaliteit, aangezien een goede structuur alleen geen garantie biedt dat daadwerkelijk passende zorg wordt geboden en alle individuele zorgvragen worden opgemerkt. In dit kader zien we een belangrijke en veranderende rol voor conciërges op scholen.

Schoolmaatschappelijk werk (SMW), als vorm van licht pedagogische hulp, versterkt en ondersteunt de interne zorgteams, zodat eventuele problemen vroegtijdig en daadkrachtig worden aangepakt. In nauwe aansluiting op deze interne zorgstructuur fungeren de gemeentebrede zorgnetwerken voor coördinatie van meervoudige problematiek.

Daar waar gezinnen (tijdelijk) niet in staat zijn knelpunten met betrekking tot opvoeding op te lossen, is er een stelsel van voorzieningen waarin vroeg wordt gesignaleerd welke jeugdigen en/of ouders extra aandacht en ondersteuning nodig hebben. Het gaat vooral om een **samenhangend en sluitend stelsel** van voorzieningen en dat zich richt op de **structurele borging** van een preventieve aanpak. Jeugdhulp valt buiten dit kader want die is curatief. De gemeente faciliteert dit samenhangende stelsel en verbindt partijen. Privacywetgeving bij de zorg voor jeugdigen vormt daarbij geen belemmering. Met name het CJG speelt hierin een belangrijke rol.

¹¹ Het gaat hier niet alleen om de professionals en de zorg, maar ook om bijvoorbeeld vrijwilligers.

Bijlage I | Wetgevend kader

Binnen het Jeugd- en onderwijsbeleid en dan met name met betrekking tot een sterke basis voor gezond opgroeien en opvoeden, bepalen onderstaande wetten en samenwerkingsafspraken en -verbanden het gemeentelijke handelen¹²:

Landelijke wetgeving

Jeugdwet

Gemeenten zijn sinds 2015 onder meer verantwoordelijk voor de gehele pedagogische basisinfrastructuur; dus voor alle ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders. Uitgangspunt van de Jeugdwet is de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Ze moeten allereerst hun eigen kracht inzetten als er problemen zijn, met inzet van hun sociale netwerk. Gemeenten dienen zich in hun beleid te richten op:

- het inschakelen, herstellen en versterken van het probleemoplossend vermogen van jeugdigen, hun ouders en hun sociale omgeving;
- het bevorderen van de opvoedcapaciteiten van de ouders en de sociale omgeving;
- preventie en vroegsignalering;
- het tijdig bieden van de juiste hulp op maat;
- effectieve en efficiënte samenwerking rond gezinnen.

Participatiewet

Op 1 januari 2015 trad de Participatiewet in werking. Het belangrijkste doel van de Participatiewet is om uitkeringsvoorwaarden, financiering, ondersteuning en uitvoering van uiteenlopende regelingen gelijk te trekken en in één hand te leggen, namelijk die van de gemeente. Met de invoering van een regeling voor iedereen die in staat is om te werken moet het stelsel eenvoudiger en transparanter worden. Bovendien worden werkgevers effectief ondersteund, zodat het voor hen eenvoudig is om mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen.

Wet maatschappelijke ontwikkeling (WMO)

Op 1 januari 2015 is de Wet maatschappelijk ondersteuning (WMO 2015) ingegaan. Deze wet vervangt de 'oude' WMO, die sinds 1 januari 2007 van kracht was. Gemeenten zijn volgens de WMO 2015 verantwoordelijk voor de deelname van mensen met een beperking of psychische problemen aan het maatschappelijke verkeer. Ook moeten de gemeenten passende ondersteuning bieden zodat mensen in staat zijn tot de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen en een huishouden kunnen runnen.

Wet op het primair onderwijs (WPO)

De WPO bepaalt hoe het basisonderwijs in grote lijnen moet zijn geregeld. In 1998 is de WPO van kracht gegaan, samen met de Wet op de expertisecentra. De WPO regelt niet alleen het reguliere basisonderwijs, maar ook het speciaal basisonderwijs. De WPO gaat onder andere over de bekostiging van het openbare en bijzondere onderwijs. Er staan ook algemene zaken in, zoals de bevoegdheid van de leerkrachten, de kosten van het leerlingenvervoer en de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De onderwijsinspectie gebruikt de WPO bij het inspecteren van scholen.

¹² Nederlands Jeugdinstituut: www.nji.nl

Wet op het voortgezet onderwijs (WVO)

Vanwege de hoeveelheid aan onderwerpen wordt de WVO ook wel de Mammoetwet genoemd. De WVO is gericht op de regelgeving van het voortgezet onderwijs: het onderwijs dat wordt gegeven na het basisonderwijs en het speciaal onderwijs. De grondgedachte achter deze wet is dat elke leerling zowel een algemene als een beroepsopleiding zou moeten volgen. Ieder jaar wordt er ruim 7 miljard euro uitgegeven aan de lumpsum van het voortgezet onderwijs. Hiermee werden in 2016 643 scholen (met één of meer vestigingen) bekostigd. Zij verzorgen onderwijs aan circa 950.000 leerlingen.

Er wordt gewerkt aan een wetsvoorstel dat voorziet in een vereenvoudiging van de bekostiging van het voortgezet onderwijs in combinatie met een algehele modernisering van de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO).

Wet passend onderwijs

Het doel van de Wet passend onderwijs is dat alle jeugdigen een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden, ook als zij extra ondersteuning nodig hebben. Daarom werken scholen in dezelfde regio samen. In de Wet passend onderwijs staat dat deze samenwerkingsverbanden verplicht een ondersteuningsplan op moeten stellen. Hierin staan onder meer afspraken over:

- het niveau van de basisondersteuning op de scholen;
- de manier waarop een samenhangend geheel van voorzieningen voor extra ondersteuning binnen en tussen de scholen wordt georganiseerd;
- de verdeling van de middelen.

Wet op de Expertise Centra (WEC)

Met de komst van de WEC zijn de scholen voor leerlingen met een zintuiglijke, verstandelijke of lichamelijke handicap en leerlingen met ontwikkelings- en gedragsstoornissen samengegaan in regionale expertisecentra (recs). Voor opvang van deze leerlingen in het reguliere onderwijs bestaat de leerlinggebonden financiering (LGF oftewel de rugzak). Dit houdt in dat een jeugdige die hiervoor wordt geïndiceerd, een eigen budget krijgt, waarmee ouders extra hulp in het reguliere onderwijs kunnen inkopen. Een commissie voor indicatiestelling (CvI) regelt toelating tot het speciaal onderwijs of toekenning van de rugzak. De CvI hanteert hierbij landelijk vastgestelde criteria. Ouders dienen een aanvraag in te dienen bij de CvI in hun eigen regio.

Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB)

De WEB regelt de bundeling van verschillende vormen van beroepsonderwijs en educatie. Naast het beroepsonderwijs vallen onder de wet ook de volwassenen (basis)educatie, het VAVO (voortgezet algemeen volwassenenonderwijs) en het cursorisch onderwijs.

Educatie is gericht op bevordering van de persoonlijke ontplooiing ten dienste van het maatschappelijk functioneren van volwassenen door ontwikkeling van kennis, inzicht, vaardigheden en houdingen op een wijze die aansluit bij hun behoeften, mogelijkheden en ervaringen alsmede bij maatschappelijke behoeften. Waar mogelijk sluit educatie aan op het ingangsniveau van het beroepsonderwijs. Educatie omvat niet activiteiten op het niveau van het hoger onderwijs.

Beroepsonderwijs is gericht op de theoretische en praktische voorbereiding voor de uitoefening van beroepen, waarvoor een beroepskwalificerende opleiding is vereist of dienstig kan zijn. Het beroepsonderwijs bevordert daarnaast de algemene vorming en de persoonlijke ontplooiing van deelnemers en draagt bij tot het maatschappelijk functioneren. Beroepsonderwijs sluit aan op het voorbereidend beroepsonderwijs en het algemeen voortgezet onderwijs. Beroepsonderwijs omvat niet het hoger onderwijs, dus ook niet het hoger beroepsonderwijs.

Wet sociale veiligheid op school (antipestwet)

Scholen in het primair- en voortgezet onderwijs zijn per 1 augustus 2015 verplicht zorg te dragen voor een sociaal veilige school. De scholen mogen zelf bepalen hoe ze dit aanpakken. Wel moeten ze kunnen aantonen dat leerlingen zich veilig voelen en moet de sociale veiligheid van de leerlingen periodiek worden gemeten. Daarnaast moeten scholen zorgen voor een verantwoordelijke voor de coördinatie van het pestbeleid en een vast aanspreekpunt voor leerlingen en ouders in het kader van pesten.

Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen

Deze wet regelt de kinderopvangtoeslag voor ouders en heeft daarnaast als doel de kwaliteit van de kinderopvang en peuterspeelzalen te waarborgen en de arbeidsparticipatie van jonge ouders te verhogen.

Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (Wet OKE)¹³

De wet OKE heeft tot doel de taalontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren en de kwaliteit van peuterspeelzalen te verbeteren. In 2015 is die geëvalueerd, gericht op drie belangrijke uitgangspunten, namelijk:

- harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk; inmiddels is wet- en regelgeving van kracht geworden waarin een deel van de verschillen tussen de kwaliteitseisen aan kinderopvang en peuterspeelzaalwerk wordt weggenomen. Zo is een groot deel van de kwaliteitsregels voor kinderopvang nu ook van toepassing op het peuterspeelzaalwerk. Daarnaast zijn peuterspeelzalen opgenomen in het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen, daarbij is er inmiddels toezicht op de kwaliteit van de peuterspeelzalen. Volledige gelijkschakeling vindt plaats in 2018.
- de verplichting van gemeenten om een kwalitatief goed voorschools aanbod te doen aan alle jeugdigen met een risico op een taalachterstand in een gemeente; de gemeente Rijswijk is verantwoordelijk voor het gehele proces van het definiëren van de doelgroep tot het maken van afspraken over de resultaten met de voegschoolse educatie.
- organisatie van toezicht op peuterspeelzalen en voor- en voegschoolse educatie: in de Wet Kinderopvang is een kwaliteitskader voor peuterspeelzalen opgenomen evenals het toezicht van de gemeente daarop met de bijbehorende handhavingmogelijkheden. Verder worden in deze wet kwaliteitseisen voor voegschoolse educatie opgenomen. Ten tweede wordt in de Wet op het onderwijstoezicht geregeld dat de Inspectie van het Onderwijs toezicht houdt op de kwaliteit van voegschoolse educatie. Ten derde wordt in de Wet op het Primair Onderwijs de regierol van gemeenten ten aanzien van het onderwijsachterstandenbeleid verstevigd en wordt de verantwoordelijkheid voor het aanbod en de toegankelijkheid van voegschoolse educatie neergelegd.

Wet Regionale Meldcode en coördinatie voortijdig schoolverlaten (RMC-wet)

De RMC-wet moet voorkomen dat jeugdigen zonder startkwalificatie hun school verlaten. Een [startkwalificatie](#) is (minimaal) een havo- of vwo-diploma of een mbo-diploma op niveau 2. Een jeugdige die van school gaat zonder diploma, wordt gemeld bij het RMC. Jeugdigen zonder startkwalificatie zijn 'voortijdig schoolverlaters'. De gemeente is verplicht deze jeugdigen tot 23 jaar te registreren volgens de Wet Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten.

Wet op de Leerplicht

Jeugdigen van 5 tot 16 jaar zijn leerplichtig. Zij moeten naar school. Zo kunnen zij zich voorbereiden op de maatschappij en de arbeidsmarkt. Jeugdigen die na hun 16e nog geen startkwalificatie hebben,

¹³ VVE Platform: www.vveplatform.info

moeten tot hun 18e onderwijs volgen. Een startkwalificatie is een diploma havo, vwo of mbo (niveau 2 of hoger). De leerplichtwet bepaalt dat [gemeenten](#) toezicht houden op handhaving van de leerplicht.

Regionale en lokale afspraken en/of samenwerking

Op overeenstemming gericht overleg (OOGO)

De Jeugdwet en de Wet passend onderwijs bepalen dat er verplicht afstemming plaatsvindt tussen de samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs en gemeenten over het onderwijs-ondersteuningsplan en het gemeentelijk jeugdplan¹⁴. In deze plannen staat onder meer de visie van de gemeente en de uitvoering van het beleid, waaronder regels over toekenning van individuele voorzieningen, wijze van beoordeling en afweging van toekenning. Deze wettelijk vastgelegde afstemming over plannen wordt ook wel het 'op overeenstemming gerichte overleg' (OOGO) genoemd.

Lokale Educatie Agenda (LEA)

De LEA is een landelijk instrument om lokaal het onderwijsbeleid beter vorm en inhoud te geven. Het doel ervan is om met gemeenten, schoolbesturen, welzijnsorganisaties en kinderopvanginstellingen goede gezamenlijke afspraken te maken over onderwijs- en jeugdbeleid. Zij maken samen een lijst van onderwerpen die op de agenda komen. Ze maken daarbij ook afspraken over uitvoering en verantwoording van deze thema's. In de gemeente Rijswijk is de LEA in de vorm van de uitvoeringsagenda onderdeel van het Jeugd- en Onderwijsbeleid. De agenda bevat onder meer afspraken over signalering, preventie, onderwijs, doorgaande ontwikkeling en kinderrechten.

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

In het Kwaliteitskader VVE is vastgelegd dat gemeenten een regierol hebben bij het verzorgen van het wettelijk verplichte voor- en vroegschoolse educatie-aanbod voor alle jonge kinderen met een (taal)achterstand. Om dit aanbod te realiseren en om al deze kinderen te bereiken, maken gemeenten afspraken met peuterspeelzalen en kinderdagverblijven.

Schoolmaatschappelijk werk (SMW)

Met de decentralisatie van de jeugdhulp is er voor gekozen het SMW volledig te bekostigen door gemeenten. Voor 2015 werd het SMW gezien als een gedeelde verantwoordelijkheid van de samenwerkingsverbanden en de gemeente. Nu de gemeente verantwoordelijk is voor de jeugdhulp is het van belang dat de hulp zoveel mogelijk aan de voorkant plaatsvindt zodat zwaardere vormen van jeugdhulp worden voorkomen. Het SMW heeft een schakelfunctie tussen de scholen en het Centrum Jeugd en Gezin (CJG), het zogenaamde SMW plus. Voor het voortgezet onderwijs waar meer dan 50% Haagse leerlingen zitten, bekostigt de gemeente Den Haag het plus gedeelte.

Preventief jeugdbeleid

Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid voor het preventieve lokaal jeugdbeleid. Vanuit die hoedanigheid fungeert de gemeente als regisseur in de sluitende lokale keten, wat overigens niet betekent dat de gemeente in alle gevallen ook de uitvoering zelf ter hand neemt.

Het preventief jeugdbeleid is omschreven in vijf (in zwaarte oplopende) functies:

1. informatie en advies: de gemeente Rijswijk is verantwoordelijk voor het geven van informatie en advies aan ouders en jeugdigen over opvoeden en opgroeien.

¹⁴ De Jeugdwet en de Wet passend onderwijs zijn zogenoemde 'spiegelwetten': Beide wetten zijn gericht op effectiever, sneller en preventiever hulp bieden.

2. Signalering: binnen het gemeentelijk jeugdbeleid signaleren instellingen zoals jeugdgezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang en algemeen maatschappelijk werk, problemen als deze zich voordoen bij jeugdigen.
3. toeleiding naar hulp: om een betere toegang te krijgen tot het hulpaanbod verstrekken gemeente en instellingen daarover informatie aan ouders, jeugdigen en verwijzers.
4. lichtpedagogische hulpverlening: de gemeente draagt samen met de instellingen zorg voor de pedagogische hulp zoals advisering en lichte hulpverlening.
5. Zorgcoördinatie: tenslotte neemt de gemeente samen met de instellingen de coördinatie van zorg in het gezin, waaronder gezinscoaching op lokaal niveau, ter hand.

Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Rijswijk 2015

De huisvesting van het primair en voortgezet (speciaal) onderwijs in Gemeente Rijswijk is geregeld in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Rijswijk 2015. De verordening beschrijft hoe en voor welke zaken onderwijsinstellingen bij de gemeente terecht kunnen voor huisvesting. De schoolbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor onderhoud en aanpassingen aan de gebouwen, maar kunnen bij de gemeente een verzoek doen voor uitbreiding of (vervangende) nieuwbouw.

Bijlage II | Samenwerking

De kadernota is mede tot stand gekomen met de input van onderstaande partners:

- Bibliotheek aan de Vliet
- Centrum voor jeugd en gezin
- Humanitas
- Jeugdgezondheidszorg
- Laurentius Stichting
- Librijn openbaar onderwijs
- Lucas Onderwijs
- Rijswijks Lyceum
- Samenwerkingsverband Voorgezet Onderwijs ZH West
- Schoolmaatschappelijk werk
- Sport en Evenementen Haaglanden
- Sportief besteed
- Stichting Rijswijkse Kinderopvang
- Stanislascollege locatie Rijswijk
- Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden
- Trias
- Welzijn Rijswijk
- Xtra, spel aan huis

Bijlage III | Begrippenlijst

Adolescenten	18-23 jarigen
AZC	Asielzoekerscentrum
Brede School	Een samenwerkingsverband in een wijk tussen maatschappelijke partners die zich bezighouden met opgroeiende jeugdigen. Onderwijs is in ieder geval participant. Kinderopvang, welzijn, sportverenigingen, culturele instellingen en andere organisaties kunnen ook een onderdeel zijn van de Brede School.
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
GGZ	Geestelijke GezondheidsZorg
ISK	Internationale SchakelKlassen
Jeugdigen	0-23 jarigen
Jongeren	12-17 jarigen
Jong kind	0-2,5 jarigen
Kind	0-12 jarigen
Peuter	1-4 jarigen
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiepunt
SMW	Schoolmaatschappelijk werk
Startkwalificatie	Een startkwalificatie is het minimale onderwijsniveau dat nodig is om een baan te vinden. Het gaat dan om een diploma havo, vwo of mbo (niveau 2).
VSV	Voortijdig schoolverlaten, voordat er een startkwalificatie is behaald
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning